

Ана Р. Дуковић

anaduk@sbb.rs

Мирјана Т. Радовановић Пејовић

mirjanarp@ptt.rs

ОШ „Душан Јерковић” Ужице

Стручни рад

UDK 159.953:028.7(497.11)"2015"

027.8

БИБЛИОТЕЧКА СЕКЦИЈА КАО ПОДСТИЦАЈ КРЕАТИВНОМ И ВРШЊАЧКОМ УЧЕЊУ У ШКОЛСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Сажетак: У овом раду се осветљава допринос ученика – чланова библиотечке секције вршњачком учењу у основној школи, посебно у промовисању читања и стицања знања. Школска библиотека укључена је у наставни процес тако што даје подршку учењу, као и стварању навика и способности за коришћење различитих извора информација. Школски библиотекар и чланови библиотечке секције пружају помоћ ученицима који имају различита интересна подручја, који желе више, траже другачији приступ градиву. Позитиван утицај чланова секције, вршњачки необавезни разговори и опуштајућа атмосфера, коју чланови секције стварају својим активностима у библиотеци, утичу на адекватно коришћење библиотечке грађе и доприносе афирмативном односу ученика према читању, учењу и знању.

Кључне речи: школска библиотека, школски библиотекар, библиотечка секција, вршњачко учење, промоција читања

Увод

Школска библиотека је информацијско и медијско средиште школе, центар свих образовно-васпитних садржаја, јавних културних догађаја и различитих стваралачких могућности. „Школске библиотеке имају и запажену институциону улогу – уче младе људе да користе библиотеке и, још важније, помажу у настави писмености и стицању љубави према читању и учењу. Ови тешки задаци захтевају спектар струковних вешти-

на здружених с преданошћу и емпатијом”¹. Њена улога је да пружи другу димензију која допуњава сва образовно-васпитна подручја различитим изворима сазнања, а применом одређених метода и облика рада укључује се у наставни процес, помаже у учењу, стварању навика и способности за коришћење различитих извора информација. „Занимање за школску библиотеку и школског библиотекара изражава се кроз разумевање задатака и познавање компетенција”.² Библиотеке морају да информишу, образују ученике, подстичу њихову креативност и стваралачке способности, и право су место у школи да их оспособи за самостално учење. Свој садржај треба да прикажу на што занимљивији начин, подстичући тако самостални развој корисника.

У време оснивања школске библиотеке служиле су унапређењу наставе и народном просвећивању. Савремена концепција претпоставља да је школска библиотека библиотечко-информациони центар школе. Њен фонд користе ученици, наставници и други корисници у циљу унапређивања васпитно-образовног процеса, учења, стручног усавршавања, као и јавне и културне делатности. „Почетак увођења ученика у разумевање лепота књижевног дела највећи је корак којим се љубав према књизи, читању и мотивисању за читање буди и развија.”³ Својим фондовима библиотека допуњује васпитно-образовна подручја разним изворима знања и чини тај процес богатијим, разноврснијим и ефикаснијим, подстиче истраживачко учење, учење кроз игру и ваннаставне активности и повезивање различитих предметних области.

Књижни фонд школске библиотеке се формира према наставном плану и програму, а књиге се набављају куповином и поклоном. Специфична структура књижног фонда има циљ да унапреди образовање, оспособи ученике за самостално стицање знања из различитих извора, у складу са плановима и програмима школе. Ученички фонд садржи дела из програма за српски језик (школска лектира, која је од примарног значаја за фонд школске библиотеке, у потпуности задовољава потребе ученика), литературу за остале предмете, научнопопуларну литературу, књижни опус

¹ Мајкл Горман, *Наше нейролазне вредности: библиотекарство у XXI веку*, (Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2007): 101.

² Драгана Грујић, „Школски библиотекар – између закона и праксе”, Школски библиотекар, бр. 3 (2012), http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Casopis/Skolski_bibliotekar_br_3.pdf (преузето 19.10.2017).

³ Стана Смиљковић, „Естетска анализа дела лектире у школској библиотеци”, у *Школска библиотека и настава језика и књижевности. Књ. 1*, уредници Александра Вранеш, Љиљана Марковић (Београд: Филолошки факултет Универзитета, 2010), 88.

најзначајнијих писаца у програму, књижевнокритичке и књижевноисторијске студије, приручну литературу (енциклопедије, лексиконе, речнике), дела завичајних писаца, литературу на страним језицима, дечје листове и часописе, аудио-визуелни материјал, рачунарске програме. Успелији радови ученика старијих генерација, реферати, књижевни састави, зборници радова литерарних дружина допуњују део књижног фонда који је намењен ученицима за свакодневни рад, али се у библиотеци налазе и дела необавезне, популарне литературе, сликовнице, дечије књиге и белетристика. Наставнички фонд садржи дела из педагогије и психологије, дидактичко-методичку литературу, уџбенике и приручнике за све предмете и разреде и педагошку документацију.

Поред свакодневног непосредног рада са ученицима, наставницима и управом библиотека обележава значајне годишњице из живота писаца, организује књижевне вечери, сусрете са писцима, изложбе ученичких радова, сарађује са литерарном, новинарском, рецитаторском, ликовном и осталим секцијама школе. Укључена је у културне и јавне делатности, организује сабирне акције, учествује у организовању литерарних конкурса и сарађује са матичном библиотеком и локалном заједницом низом заједничких културних и образовних програма и активности (литерарни конкурси, пригодне свечаности, промоције књига...). „Школски библиотекар тако излази из оквира посредника-сарадника и добија важну улогу у помагању корисницима да постану самостални, и то не само у читању, већ и у стицању знања, те проналажењу и вредновању информација”.⁴

Формирање библиотечке секције

Библиотечка секција у основној школи формира се и почиње са радом у септембру, када се ученици добровољно изјашњавају за понуђене ваннаставне активности. Тада заинтересовани ученици детаљније упознају правилник рада библиотеке и библиотечко пословање. Поред свакодневног рада на позајмљивању библиотечке грађе, првенствено са ученицима корисницима, највеће ангажовање школског библиотекара је у раду библиотечке секције чији рад организује и води. Чланови секције могу бити заинтересовани ученици који су на часовима српског језика показали интересовање за читање, љубав према књигама, рад и учешће у активнос-

⁴ Борјанка Трајковић, „Основношколска библиотека – библиотека на порталу читања”, *Норма* 17, бр. 1 (2012): 98.

тима школске библиотеке и осталим активностима које су у корелацији са радом библиотечке секције. „Почетак увођења ученика у разумевање лепота књижевног дела највећи је корак којим се љубав према књизи, читању и мотивисању за читање буди и развија”.⁵

Ученици-библиотекари уче основна правила пословања школске библиотеке, упознају се са књижном и некњижном грађом коју библиотека поседује, али један од главних задатака је приближавање књиге ученицима, олакшавање сусрета са градивом, али и мотивација за стварање сопствених библиотека. Ученици треба да се упуте ка књизи којом би се могли служити у самосталном образовању и обавештавању, да се навикну да самостално успостављају дијалог са књижевним текстом, са изворима знања који су му потребни. „Положај ученика у савременом образовању суштински се мења у процесу учења, те се и библиотека прилагођава и добија шира и значајнија овлашћења. Ученик све више прераста статус објекта, онога кога искључиво неко учи; он убрзано осваја позицију да се самообразује и тако постане субјект у процесу учења. У томе, суштинску улогу има библиотека”.⁶

Чланови секције се упознају са организацијом рада библиотеке: радним временом, начином издавања и просторним организовањем књига. Библиотекари едукују чланове у исправном начину поступања са књигама, помажу члановима секције да се што боље снађу приликом класификације, узимања и исправног одлагања књига, чиме се обучавају за свакодневни практични рад са корисницима.

Рад библиотечке секције организован је кроз неколико основних подручја: непосредан рад са корисницима, библиотечко образовање, обежававање важних датума, културне и остале активности. Чланови секције деле задужења између себе, али у току школске године сваки члан бива упућен у све послове везане за библиотеку. На почетку рада секције ученици се упознају са планом рада библиотечке секције који израђују школски библиотекари уз сугестије и предлоге ученика. Задаци ученика, чланова библиотечке секције, као и самих библиотекара, јесу да код ученика, на најразличитије начине, створе трајне навике служења књигом и другим сазнајним средствима. (Слика бр. 1) Задатак школског библиотекара је да подстиче побољшање информационе, медијске и информатичке писме-

⁵ Стана Смиљковић, „Естетска анализа дела лекције у школској библиотеци”, у *Школска библиотека и настава језика и књижевности*. Књ. 1, уредници Александра Вранеш, Љиљана Марковић (Београд: Филолошки факултет Универзитета, 2010), 88.

⁶ Борјанка Трајковић, „Основношколска библиотека...”, стр. 99.

ности ученика, развијањем истраживачког духа и критичког односа према различитим информацијама и изворима сазнања и осећаја за естетске вредности.⁷

Слика бр. 1

Ученици у школској библиотеци треба да заволе књигу, да науче самостално да раде и истражују. Овај вид знања ученицима у великој мери боље могу пренети вршњаци. Путем вршњачког учења, чланови секције треба да упознају ученике школе са могућностима коришћења библиотечке грађе, али и доступних извора сазнања, као и са могућностима рада, тј. учења у библиотеци, да их усмере на праћење листова и часописа. Тиме ће се код ученика развити потреба да стално долазе у библиотеку и да им читање постане важна и омиљена забава. „Треба водити рачуна о индивидуалним склоностима и могућностима читања књига, као и о томе да млади не читају књиге које не одговарају њиховом узрасту”.⁸ Рад са корисницима има најважнију улогу у раду секције, с обзиром на чињеницу да непосредна препорука вршњака (ученика-библиотекара) има велики ути-

⁷ Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника, Службени гласник РС – Просветни гласник бр. 5/2012: 31.

⁸ Борјанка Трајковић, „Основношколска библиотека...”, стр. 100.

цај на избор књига за читање. Анкета која је јуна 2015. године спроведена међу ученицима у Основној школи „Душан Јерковић” у Ужицу показала је да ученици млађих разреда (II–IV) бирају нову књигу за читање најрадије сами, затим по препоруци родитеља, па библиотекара. Међутим, ученици старијих разреда (V–VIII) у избору књиге дају предност друговима, наставницима, библиотекару или је бирају сами. Ови подаци говоре да ученици желе извесну самосталност у избору литературе за читање, у чему велику улогу имају чланови библиотечке секције и њихова препорука. Ученици верују једни другима при избору књига и то представља један од значајнијих критеријума. Улога ученика-библиотекара у промовисању читања и љубави према читању је незаменљива. Позитиван утицај чланова секције, вршњачки необавезни разговори и опуштајућа атмосфера коју чланови секције стварају својим радом у библиотеци утичу на развијање љубави према књизи и афирмативном односу према школи, знању и учењу.

Рад чланова библиотечке секције са ученицима млађег школског узраста

Ученици првог разреда у библиотеку се учлањују након обраде слова, а за неке ученике то представља први сусрет не само са библиотеком, већ са књигом уопште. Својим изгледом, опремом и уређењем школска библиотека ствара погодан амбијент за разговор, коришћење и развијање љубави према књизи. Цитати везани за улогу знања и књиге у животу могу украшавати простор школске библиотеке, изазивати радозналост најмлађих корисника, а израђују их чланови библиотечке и осталих сродних секција током реализовања ваннаставних активности. За сусрет првака са библиотеком ученицима се представљају књиге које се налазе у библиотеци, а чланови секције их упознају са правилним држањем тела приликом читања, начином на који се отвара књига, њеним чувањем, поступком задужења и враћања. Чланови секције на духовит и деци приступачан начин осмишљавају правила руковања књигом и објашњавају их најмлађима, односно представљају их на зидним новинама, текстом или апликацијом на паноу, где, између осталог, старе књиге уз духовите наслове оптужују ученике за немаран однос према њима.

Прва књига коју прваци добију у школској библиотеци треба да буде написана јасним и разумљивим језиком, прилагођеним деци тог узраста. То треба да буду књиге крупних слова и примамљивих, маштовитих илустрација, са врло мало текста. У школској библиотеци основне школе

треба да постоји велики број сликовница намењених деци првог разреда које могу читати сами или уз помоћ родитеља, што је препоручљиво за овај узраст. Омиљене сликовнице су познате бајке попут „Црвенкапе”, „Снежане и седам патуљака”, „Палчице”, „Бамбија”, као и адаптирани дечји романи: „Хајди”, „Том Сојер”... Поред незаменљивих бајки, првацима се представљају и књиге поезије за децу, коју малишани изузетно воле. У другом разреду деца се ближе упознају са народном лирском поезијом и краћим народним врстама. После научене латинице почиње се са издавањем бајки, басни и књига мањег обима штампаних ових писмом.

Деца овог узраста имају потребу за емоционалним и афективним доживљајима, па се преко читања, илустровања и причања призивају ликови из бајки и басни. Дете доживљава текст на свој начин, захваљујући сопственој машти. Причање прича помаже стварању субјективног доживљаја текста, а уз оригиналност и креативност чланова секције прича може да „оживи” и да се најдраматичнији тренуци из дечјих прича верно прикажу. Овакве разговоре воде чланови библиотечке секције, уз присуство библиотекарa, а код првака остају запамћени као пријатан доживљај који буди жељу за поновним доласком. Са ученицима се прича о књизи, рецитије, читају се занимљиви текстови, а то може да буде основ за разне друге креативне активности. Дечије приче и бајке су погодне за драматизовање, када деца постају ликови из прича, или за ликовно изражавање садржаја приче. Чланови библиотечке секције су укључени у часове читања или писања за децу и стварају приступачно окружење које подстиче читање ван учионице. (Слика бр. 2) Разговарајући са ученицима млађег узраста о прочитаним делима, чиме се код деце ствара потреба за настављањем читања, на тај начин најмлађи корисници школске библиотеке постају нестрпљиви у ишчекивању нове књиге. Изложбе ликовних радова, разговори, време за причу и такмичења су проверени начини за увођење деце у писменост. Код мало старијег узраста чланови секције обично читају пригодан текст о првом сусрету писца са књигом и библиотеком. Час лектире који чланови секције организују за децу млађег школског узраста има велики одзив међу ученицима и помаже им да на што бољи начин схвате и доживе прочитану књигу. Оваквим приступом деца се упућују у исправно, предано и посвећено читање школске лектире.

Слика бр. 2

Ученици библиотекари временом уче како да се опходе према деци најмлађег школског узраста, како би књига и библиотека постале саставни део њиховог школовања. Школска библиотека од првих долазака треба да омогући ученицима стицање вештина за доживотно учење, да развије њихову машту и помогне им да постану одговорни грађани.

Рад чланова библиотечке секције са ученицима старијег школског узраста

Рад ученика библиотекара са децом старијег школског узраста изводи се кроз низ различитих активности: проналажењем одговарајуће књиге, помагањем ученицима при решавању домаћих задатака за које је потребна додатна литература, током писања реферата, упућивањем на читање часописа и додатне литературе, учењем правилног коришћења приручне литературе, on line извора знања... Ученици од четвртог до шестог разреда добијају домаће задатке за које им је помоћ чланова секције неопходна, попут тражења одређених појмова у речницима, енциклопедијама и лексиконима. Чланови секције им помажу приликом тумачења ознака, фус-

нота, како да се оријентишу уз помоћ граничне речи, као и коришћењем индекса. Ученици старијих разреда често за задатак добијају да истражују библиографске податке о писцима и делима, као и проналажење и истраживање литературе потребне за писање реферата и објашњавање нових појмова. Старије ученике чланови секције упознају и са фондом периодике који поседује школа и упућују их на њихово коришћење. Упознавање ученика са адекватним коришћењем библиотечких услуга, усмеравање и упознавање са свом доступном литературом су активности које треба да упознају ученика са радом библиотеке и да га упуте како и где да тражи податке који су му потребни. Добро обучен библиотекар може успешно доприносити процесу проналажења и коришћења информација, чинећи иначе непознате или неприступачне изворе доступним или штедећи време корисника.⁹ Ученици се тако оспособљавају за стваралачки рад, а уједно стичу навике за коришћење информационо-документационе литературе. Школска библиотека и библиотечка секција помажу ученицима који имају различита интересна подручја, који желе више, траже другачији приступ градиву, примењују истраживачки приступ литератури, а истовремено им омогућавају да своја знања усавршавају и развијају. Осмишљеном употребом књижног фонда развија се аналитичко, критичко и стваралачко читање, књижевни интерес ученика се стимулише, подстиче и развија се култура читања. Чланови осталих секција велику помоћ добијају од ученика-библиотекара (чланови рецитаторске секције при избору песама за такмичења, чланови литерарне секције приликом израде есеја...).

„Посебно је важно проширити опсег услуга које се могу добити у библиотеци... Неопходно је направити годишњи програм оваквих активности, који се сваке године иновира у складу с интересовањима ученика”.¹⁰ Активности које деца сама предлажу члановима секције углавном су везане за усмене, писмене и видео приказе дела, превођење, дебате, књижевне вечери, драмске игре, такмичења и квизове о прочитаним књигама, изложбе, израђивање плаката, зидних новина... Често се организују дебате на теме које нису везане искључиво за библиотечку секцију, а највише привлаче њихове вршњаке: избор занимања, пубертетски проблеми и проблеми сазревања и одрастања, однос према наставницима, разговори о филмовима и музици... Овакве теме се најбоље обрађују кроз радионичарски облик рада у школској библиотеци, чија је предност управо у могућности

⁹ Питер Брофи, *Библиотека у двадесет њвном веку* (Београд: Клио, 2005), 121.

¹⁰ Марина Митрић, „Активна улога школске библиотеке у образовно-васпитном процесу”, *Настава и васпитање* 58, бр. 2 (2009): 313.

истраживања и претраживања различитих извора знања уз помоћ библиотекара, наставника или чланова библиотечке секције. Активностима у радионици, посебно у раду са вршњацима, ученици развијају способност посматрања, критичког мишљења, уче се толеранцији и међусобној бољој комуникацији, као и тимском раду. Постају одговорнији, спремни на помагање и заједнички рад. Сарадњом у радионицама ученици, осим што развијају креативност, уче путем сопственог искуства и деле га са вршњацима. „Школске библиотеке могу имати водећу улогу у повезивању људи са сродним интересима, као посредник и координатор за групне активности, дружење и међуљудско сусретање.”¹¹ Овакав начин рада подстиче ученике да изричу своје сопствено мишљење, а истовремено да науче и да уважавају туђе. „Саставни део учења је учити како се дели, како се превазилази стање простог конзумента образовања и постаје члан онога што би се могло назвати ‘мрежом учења.’”¹² Тиме се деца подстичу на критику прочитаних дела, разумевање и стварање исправног односа према књизи. Библиотека школе је место дечијег стваралаштва – усменог, писменог, драмског, ликовног, а ученици-библиотекари су водитељи или помагачи библиотекару или неком од наставника.

Посебну пажњу чланови библиотечке секције обраћају на рад са децом којој је потребна посебна подршка и својим приступом и ставом омогућавају им да у школској библиотеци пронађу све што их интересује и што им је потребно, као и да се током боравка у њој осећају пријатно. Велику помоћ чланови секције пружају деци са потешкоћама у учењу и понашању, образовно запуштеној деци, деци са специфичним језичким потребама и труде се да им увек помогну да успешно реше своје задатке. Искуство је показало да деца са физичким инвалидитетом изузетно воле књигу и читање и управо они су једни од највернијих корисника школске библиотеке са којима чланови секције воде занимљиве разговоре о прочитаним делима. Велику улогу деца са посебним потребама имају и приликом организовања активности у школској библиотеци, литерарних вечери, изложби, приказа књига...

¹¹ Гордана Стокић Симончић, „Маркетиншки наступ школске библиотеке”, у *Савремена школска библиотека: зборник предавања одржаних 10. и 11. новембра на Филолошком факултету у Београду*, уредник Александра Вранеш (Београд: Библиотекарско друштво Србије, 2007), 49.

¹² Питер Брофи, *Библиотека у двадесет првом веку* (Београд: Clío, 2005), 239.

Популарисање библиотечке делатности

Чланови секције се током године деле у групе, у зависности од врсте библиотечког посла којим се баве, али је циљ да сви чланови прођу све активности предвиђене планом рада библиотечке секције и упознају се са свим видовима библиотечког пословања. Групе могу бити следеће: за издавање књига, за набавку и увођење у Књигу инвентара, за сређивање књижног фонда по децималном систему, за прављење каталога, за информисање ученика о новим књигама, као и групе за практичан рад, библиотечко образовање, посете, акције.

На почетку свог рада чланови секције се упознају са појмом и значењем речи библиотека, развојем писма, књиге, штампарија, издавача, врстама књига, библиотека, првим библиотекама и великим библиотекама код нас и у свету. Све ово помаже ученицима-библиотекарима да се лакше сналазе и боље организују свој рад у школској библиотеци. Упућују се у појмове: аутор, писац, састављач, антологија, жанрови, предговор, поговор, тумач непознатих речи, попис литературе... Основна сазнања односе се и на развој писма и настанак књиге, где ученици стичу прва знања о литографисању, штампању, процесима у штампарији, појмовима као што су рукопис, формат, слог, лектура, коректура, илустрација, што све помаже ученицима-библиотекарима при њиховом сусрету са библиотечком делатношћу. Упознају се са врстама издања, као и врстама књига, великим библиотекама у свету и код нас.

Рад секције који није везан за директан рад са члановима углавном се врши кроз радионице. Библиотекар даје члановима задатке по групама и проверава савладане појмове о раду библиотеке... Једна група може да добије задатак да направи попис свих књига једног писца, друга група може да направи попис тих књига у којима се налази предговор, трећа попис оних књига у којима се налази поговор, четврта састављање библиографије завичајних писаца или писаца уврштених у школски програм. Групе могу да проучавају и дела народне књижевности, у којима се углавном налази више врста, и да праве попис свих књига у којима се налазе новеле, бајке или одређене врсте лирских песама.

Посебну пажњу треба обратити на основе и примену УДК система, обраду књига и класификацију, аутоматизацију пословања и електронске каталоге који ученицима директно помажу приликом рада у библиотеци, тј. проналажења и издавања књига. Ова тематика посебно је погодна за групни рад у радионицама, где ученици могу да истражују

и проверавају своје знање. Упознају се и са коришћењем рачунара и са програмима којима се води задуживање књига и Књига инвентара. Ученици-библиотекари се упознају и са пословима набавке књига, њиховом техничком обрадом (картом књиге, печатом, сигнатуром, смештајем књига на полицама). Ученици треба да буду уведени и у основна правила књиговезачког посла и сређивања похабаних књига (лепљење страница, сређивање књига). Једном у току полугодишта ученици-библиотекари сређују књижни фонд, а естетски уређују библиотеку у зависности од догађаја који обележавају (зидне новине и панои). На крају наставне и школске године, иако ученици немају обавезу доласка у школу, добровољно помажу библиотекарима да учествују у пословима ревизије, отписа и инвентарисања, што говори да се ученици пријатно осећају и воле да бораве у простору школске библиотеке.

Културно-забавне и јавне активности библиотечке секције

Својим радом библиотечка секција популаризује књигу одржавањем књижевних вечери, разговором о новим или награђеним књигама, кроз сусрете са писцима или предавања из књижевности. Прикупљање информација о новим књигама и занимљивостима везаним за издавачку делатност једна је од најважнијих активности чланова библиотечке секције. Са члановима литерарне секције организују се изложбе књига које приказују радове ученика, писане и ликовне, о прочитаним и новим књигама, као и препоруке вршњацима за читање. Школска библиотека омогућава остваривање ваннаставних активности које се организују у оквиру свих секција у школи и пружа могућности да се задовоље различита интересовања ученика и њихово креативно стваралаштво. „Кроз различите облике рада, школска библиотека прилазећи индивидуално и колективно ученицима буди интересовања и љубав према књизи, проширује њихове културне видике, а истовремено их оспособљава и навикава да се самостално служе библиотеком и различитим изворима информација”¹³.

¹³ Ана Спасић Стошић, „Улога школске библиотеке у реализацији интегративне наставе у основној школи”, *Годишњак Педагошког факултета у Врању* бр. 7 (2016): 10. <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2466-3905/2016/2466-39051607381S.pdf> (преузето 19. 10. 2017).

Библиотека пружа стручну помоћ у раду секција тако што бира и ставља на располагање ученицима библиотечку грађу која је значајна за реализацију рада одређене секције и подстиче и усмерава рад ученика. Дobar пример представља модел набавке нових књига за школску библиотеку и промоција које се могу реализовати у току школске године. (Слика бр. 3)

Слика бр. 3

Чланови библиотечке секције најпре могу спровести усмену анкету међу ученицима и направити списак књига, листу дезидерата који су међу најтраженијим за читање. При избору могу да помогну наставници српског језика који својим разговором на часу утврђују које књиге су најпопуларније и због чега. Библиотекари и школска управа се руководе сугестијом и набављају препоручене књиге. Промоција нових књига одржава се јавно у холу школе, уз подршку осталих секција. Чланови стрип или ликовне секције израђују велики пано који обавештава ученике о новодошлим књигама, чланови литерарне секције припремају кратак приказ књига, уз препоруку за обавезно читање, а чланови новинарске секције о овом догађају извештавају у школским новинама и на школском сајту. Оваква здружена активност доприноси промоцији школе и има за основу узајамну сарадњу и јачање сарадничких односа у школи међу ученицима и наставницима.

Чланови библиотечке секције обележавају важне датуме, годишњице, јубилеје. То су најчешће рођење или смрт писца или други истакнути догађаји из књижевности и науке, као и обележавање значајних домаћих и међународних датума. Овај календар годишњица утврђује се почетком године, у сарадњи са наставницима српског и страних језика и другим секцијама. Ученици се упућују да истражују биографске податке, да увиде значај писца или догађаја и покушају да га представе на што бољи и креативнији начин. Једна група ученика израђује зидне новине и паное изложене у холу школе и у библиотеци. Друга група пише пригодан текст о догађају, уз помоћ литературе која се налази у библиотеци. Организују се и књижевне вечери, уз сарадњу са члановима новинарске и литерарне секције, где ученици читају најуспешније радове везане за догађај, или предавања о животу и раду писца. Велику улогу чланови библиотечке секције имају и приликом обележавања Дана школе, где помажу ученицима да своје идеје што боље реализују и представе. Акција „Месец дана књиге” је свакако најважнија манифестација за чланове секције, а од њихове креативности зависи на који начин ће бити обележена. Чланови секције подстичу остале ученике на учешће и сваке године прикупљају књиге које се поклањају сиромашнијој и деци која воле да читају, као дар библиотеке. Прикупљају се и књиге које се могу поклонити другим школама, траже се старе и ретке књиге, часописи, организују књижевне вечери, посете чланова библиотечких секција из других школа као и разни други садржаји које предложи чланови секције. Предлог може бити да се прикупе фотографије наставника из периода када су били ученици и да ти наставници уз сваку од њих напишу која књига им је била омиљена у детињству и зашто. Наставници могу, уколико их поседују, те књиге и поклонити школској библиотеци.

У току године чланови секције одлазе организовано у посету Народној библиотеци, као и другим школским библиотекама. При сусрету са другим ученицима-библиотекарима размењују се искуства у начину рада, прихватају сугестије и уносе новине. Ова запажања о новом искуству и дружењу, размени мишљења са вршњацима, члановима секција у другим школама, могу се наћи на зидним новинама или социјалним мрежама.

Закључак

Савремена школска библиотека треба да буде најдинамичније место у школи, где корисници могу да испоље своје жеље и потребе и у коме се стално организује низ најразличитијих активности и садржаја. Она је идеално место за активност, стваралаштво, јер одбацује укалупљеност традиционалне наставе и омогућава иновације, отвореност новим идејама, методама и облицима рада. Према IFLA/UNESCO Смерницама за школске библиотеке оне треба да пруже подршку наставном процесу и задовоље кориснике који се враћају библиотеци и промовишу је унутар школске заједнице својим искуством. Управо ови циљеви могу се остварити разним активностима у школској библиотеци, која треба да омогући ученицима стицање вештина за доживотно учење, да развије њихову машту и мотивише их за учење и образовање, на активан приступ себи и свету.

У раду библиотечке секције преплићу се различита подручја (уметничко и научно), садржаји (научнопопуларни, белетристички, информативни), ученичке активности (читање, писање, говорење, слушање, посматрање, драматизовање), облици рада (индивидуални, фронтални, групни, у пару), методе (истраживања, рад на тексту) као и различите намене (за наставу, стваралачку надоградњу, културну делатност школе). Исходи рада школске библиотеке кроз ове активности се огледају првенствено у подстакнутом стваралачком раду, кроз развијање ученичких језичких, интелектуалних, социјалних и креативних компетенција.¹⁴

Чланови библиотечке секције имају велику улогу у раду школске библиотеке и својим активностима придобијају остале ученике-кориснике који ће радо долазити у библиотеку и бити заинтересовани за читање, проналажење информација, али и предлагати нове активности. Тако ће простор библиотеке бити центар школских активности и информационо средиште школе. Један од најважнијих задатака секције јесте да мотивише ученика и помогне му да стекне навике систематског читања, да уочава и бележи појединости и покуша да реши све задатке у вези са делом, чиме се сузбија површно читање. Ученици се оспособљавају за самосталан рад

¹⁴ Мирјана Радовановић Пејовић, Мирјана Максимовић, Ана Дуковић, „Школска библиотека – корак даље”, у *Школска библиотека за 21. век: електронски зборник радова са Смојре стваралаштва школских библиотекара Београда, одржане 28. октобра 2013. године у Београду*, уредници Славица Јурић, Весна Гошовић, 95. http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Zbornik/Smotra13_zbornik.pdf (преузето 18. 1. 2016).

у библиотеци и развијају истраживачку радозналост. Крајњи циљ је створити од ученика читаоца, не било каквог већ право, емотивно и мисаоно ангажованог, за кога читање књига представља уживање и интелектуалну делатност.

Због специфичних и свеобухватних активности библиотечке секције њени чланови треба да буду инвентивни, креативни и конструктивни, да имају идеје, остварују сталне контакте у школи и ван ње, истражују, реализују планирано, прате потребе корисника и анализирају их. А основна школа која континуирано подстиче развој своје школске библиотеке има управо такве чланове библиотечке секције.

Литература:

1. Brofi, Piter. *Biblioteka u dvadeset prvom veku*, Beograd: Clio, 2005.
2. Gorman, Majkl. *Naše neprolazne vrednosti: bibliotekarstvo u XXI veku*. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta, 2007.
3. Grujić, Dragana. „Školski bibliotekar – između zakona i prakse”. *Školski bibliotekar* br. 3 (2012). http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Casopis/Skolski_bibliotekar_br_3.pdf (преузето 19. 10. 2017). (на ћирици)
4. IFLA/UNESCO Manifest za školske biblioteke, *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* god. 7, br. 1 (2005) https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=1283 (преузето 19. 10. 2017). (на ћирици)
5. IFLA/UNESCO Smernice za školske bibliotekare, *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* god. 7, br. 1 (2005) https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=1282 (преузето 19. 10. 2017). (на ћирици)
6. Marković, Mirko S. *Biblioteca futura : praktikum za modernu biblioteku*, Beograd: Čigoja štampa, 2002. (на ћирици)
7. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS. Pravilnik o programu svih oblika rada stručnih saradnika, Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik br. 5/2012. <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Правилник-о-програму-свих-облика-рада-стручних-сарадника.pdf> (преузето 19. 10. 2017). (на ћирици)
8. Mitrić, Marina. „Školske biblioteke u Republici Srbiji”. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* br. 1 (2003): 147–160.
9. Mitrić, Marina. „Aktivna uloga školske biblioteke u obrazovno-vaspitnom procesu”. *Nastava i vaspitanje* 58 br. 2 (2009): 306–321.
10. Radovanović Pejović, Mirjana, Mirjana Maksimović, Ana Duković. „Školska biblioteka – korak dalje”. U *Školska biblioteka za 21. vek: elektronski zbornik radova sa Smotre stvaralaštva školskih bibliotekara, održane 28. oktobra 2013. godine u*

- Beogradu*, urednici Slavica Jurić, Vesna Gošović, 90–99. Beograd: Društvo školskih bibliotekara Srbije, 2014 http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Zbornik/Smotra13_zbornik.pdf (преузето 18. 1. 2016). (na ćirilici)
11. Radović, Slobodan. *Školska biblioteka u nastavi*. Gornji Milanovac: Dečje novine, 1982. (na ćirilici)
 12. Smiljković, Stana. „Estetska analiza dela lektire u školskoj biblioteci”. U *Školska biblioteka i nastava jezika i književnosti 1*, urednici Aleksandra Vraneš, Ljiljana Marković, 87–94. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta, 2010.
 13. Spasić-Stošić, Ana. „Uloga školske biblioteke u realizaciji integrativne nastave u osnovnoj školi”. *Godišnjak Pedagoškog fakulteta u Vranju*, 7 (2016): 381–392. <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2466-3905/2016/2466-39051607381S.pdf> (preuzeto 19. 10. 2017). (na ćirilici)
 14. Stokić, Gordana. *Ka filozofiji bibliotekarstva : Džesi Šir u teoriji i praksi bibliotekarstva 20. veka*. Pančevo: Mali Nemo, 2002.
 15. Stokić Simončić, Gordana. „Marketinški nastup školske biblioteke”. U *Savremena školska biblioteka: zbornik predavanja održanih 10. i 11. novembra na Filološkom fakultetu u Beogradu*, urednik Aleksandra Vraneš, 39–49. Beograd: Bibliotekarsko društvo Srbije, 2007. (na ćirilici)
 16. Trajković, Borjanka. „Osnovnoškolska biblioteka – biblioteka na portalu čitanja”. *Norma* 17, 1 (2012): 95–102. (na ćirilici)

Ana R. Duković

anaduk@sbb.rs

Mirjana T. Radovanović Pejović

mirjanarp@ptt.rs

Primary School "Dušan Jerković", Užice

LIBRARY SECTION AS ENCOURAGEMENT TO CREATIVE AND ENVIRONMENTAL PEER LEARNING IN THE ELEMENTARY SCHOOL LIBRARY

Abstract: This paper highlights the important role of primary school pupils, members of the library club, in peer learning, and particularly in promoting reading and acquiring knowledge. The school library is involved in the teaching process by supporting learning, as well as by helping pupils develop habits and skills to use different sources of information. A school librarian and members of the library club provide assistance to pupils who have different areas of interest, who want more, and seek a different approach to the material. The unbound conversations among the peers and positive, relaxing atmosphere, which club members create by their activities in the library, influence the adequate use of library materials and contribute to the affirmative attitude of students towards reading, learning and knowledge.

Keywords: school library, school librarian, library club, peer learning, reading promotion

Примљено: 26. септембра 2017.

Исправке: 18. октобра 2017.

Прихваћено: 28. октобра 2017.